

تبدیل روستا به شهر و ابعاد اثرات آن در فضا (مورد مطالعه: شهرهای زیارت و لوجلی شهرستان شیروان)

محمود فال سلیمان*^۱، محمد اسکندری ثانی^۲، آزاده رضائی نسب^۳

۱-دانشیار گروه جغرافیا، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه بیرجند، بیرجند، ایران

۲-دانشیار گروه جغرافیا، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه بیرجند، بیرجند، ایران

۳-دانشجوی کارشناسی ارشد گروه جغرافیا، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه بیرجند، بیرجند، ایران

DOI: [10.22077/vssd.2022.4996.1067](https://doi.org/10.22077/vssd.2022.4996.1067)

تاریخ دریافت:

۸ آبان ۱۴۰۰

تاریخ پذیرش:

۲۰ بهمن ۱۴۰۰

صفحات: ۱۲۳-۱۰۱

کلید واژگان:

توسعه منطقه ای، روستا-

شهر، تقسیمات کشوری،

شهرستان شیروان

چکیده

چند سالی است که در سطح ایران کانون‌های بزرگ روستایی برای تطور و تبدیل روستا به شهر مورد توجه نظام برنامه‌ریزی و برنامه‌ی ساخت کشور قرار گرفته است. با تبدیل شدن روستا به شهر، تاثیرات متفاوتی بر ابعاد مختلف زندگی ساکنان منطقه روستایی ایجاد می‌شود که یکی از این نواحی کشور که در حوزه تبدیل روستا به شهر گام برداشته است، دو شهر زیارت و لوجلی در شهرستان شیروان می‌باشد. در این پژوهش هدف، بررسی تاثیر تبدیل روستا به شهر بر ابعاد اقتصادی، اجتماعی، زیست محیطی و کالبدی شهرهای لوجلی و زیارت در شهرستان شیروان می‌باشد. روش تحقیق در این پژوهش از نوع تحقیقات توصیفی-پیمایشی و از لحاظ هدف کاربردی می‌باشد. حجم نمونه با توجه به جامعه آماری ۱۴۷۹ خانواری از فرمول کوکران ۱۹۵ خانوار تعیین و به نسبت جمعیت و بعد خانوار در دو شهر پرسش‌گری انجام شد. نتیجه گیری کلی تحقیق از تاثیرگذاری تبدیل روستا به شهر در ابعاد مختلف اقتصادی (افزایش بار اقتصادی خانوارها)، اجتماعی (کاهش سرمایه اجتماعی)، زیست محیطی (تخریب محیط زیست) و کالبدی (تنوع کالبدی) اشاره دارد و مبین این است که این تاثیرگذاری زیاد بوده است.

۱- مقدمه

از گذشته‌های دور مراکز سکونتگاهی بزرگ‌تر (روستای مرکزی، مراکز شهرستان، مراکز استان و غیره) نسبت به سکونتگاه‌های کوچک‌تر از خود، از لحاظ عرضه خدمات، قدرت تولید، توان اداری و غیره عملکرد قوی‌تری داشته‌اند. در کشورهای در حال توسعه از جمله ایران برای بهبود کیفیت زندگی مردم از لحاظ دسترسی به خدمات، تأسیسات و امکانات به ایجاد شهرهای کوچک از طریق تبدیل روستا به شهر و ارائه امکانات و تسهیلات رفاهی در جهت بهبود کیفی زندگی مردم مبادرت نموده‌اند، علاوه بر این، یکی از راهبردهای مهمی که در نیم قرن اخیر برای مقابله با عدم تعادل منطقه‌ای ناشی از رشد فزاینده شهرهای بزرگ مورد توجه قرار گرفته است، تقویت شهرهای کوچک و میانی در نظام شبکه شهری است (Mahdibeigi et al, 2010:158). همسو با این سیاست، طی چند دهه‌ی گذشته تعداد زیادی از روستاها در کشور به نقاط شهری تبدیل شده‌اند. در طی سال‌های ۱۳۳۵-۱۳۴۵ تعداد ۷۸ روستا به شهر ارتقاء یافته‌اند، تغییر در قانون تقسیمات کشوری در سال‌های اخیر، الگوی نظام سکونتگاهی در ایران را به شدت تغییر داده است (Rezvani et al, 2009). در واقع تبدیل روستا به شهر از اقداماتی است که وزارت کشور با توجه به تقاضاهای گسترده مردم برای بهبود وضع و کیفیت زندگی و بهره‌مند شدن از امکانات و خدمات بهتر (رضوانی و همکاران، ۱۳۸۹). طی ۴۰ سال گذشته، نسبت شهرنشینی در ایران از ۳۱ درصد در سال ۱۳۳۵ به ۶۱ درصد یعنی دو برابر در سال ۱۳۷۵ افزایش یافت و این روند همچنان ادامه دارد (فرسای، ۱۳۸۷). هم‌چنین تعداد شهرهای کشور از ۹۹ شهر در سال ۱۲۷۹ به ۱۹۹ شهر در سال ۱۳۳۵ و سپس به ۶۱۴ شهر در سال ۱۳۷۵ و بالاخره به بیش از ۱۰۱۸ شهر در سال ۱۳۸۵ رسید (رهنمایی، ۱۳۸۸:۳) و در سال ۱۴۰۰ به تعداد ۱۵۱۸ شهر افزایش یافته است. اگرچه شهرنشینی پدیده‌ای جهانی است، این پدیده به طور چشم‌گیری در ایران پویاست، به طوری که رشد شهری بی سابقه‌ای در پنج دهه‌ی اخیر در ایران روی داده است. طی ۵۰ سال گذشته، نسبت شهرنشینی در ایران از ۳۱ درصد در سال ۱۳۳۵، به بیش از ۷۱ درصد در سال ۱۳۹۰ افزایش یافته است. به موازات رشد شتابان میزان شهرنشینی، تعداد شهرها نیز از ۱۹۹ شهر در سال ۱۳۳۵ به ۱۱۳۹ شهر در سال ۱۳۹۰ و ۱۵۱۸ شهر در ۱۴۰۰ رسیده است (مرکز آمار ایران، ۱۴۰۰؛ به نقل از سیف‌الدینی و کاران، ۱۳۹۲:۲). از جمله تأثیرات فزاینده شهرگرایی شتابان بر ساختار فضایی و جمعیتی ایران در نیم قرن اخیر، رشد فزاینده تعداد شهرها، از طریق تبدیل مراکز روستایی به شهرهای کوچک بوده است (کریمی و همکاران، ۱۳۹۱). شهرنشینی در دهه‌های گذشته نه تنها شهرهای موجود را با گسترش فیزیکی و جمعیتی مواجه ساخته است بلکه به دگرگونی سکونتگاه‌های روستایی و گذار یا تبدیل آن‌ها به شهر نیز دامن زده است. چنین پدیده‌ای، شهرگرایی روستایی یا شهری شدن روستاها نامیده می‌شود. در واقع مهم‌ترین جنبه و پیامد شهرنشینی شتابان و گسترش فضایی و پیش‌روندگی فیزیکی شهرها، انضمام روستاها به محدوده شهرها و تبدیل مراکز روستایی به شهرهای کوچک است (ضیاءتوانا و امیرانتخابی، ۱۳۸۶). مطالعه و بررسی روابط شهر و روستا به منظور درک مسائل شهرگرایی و پیدایش راه‌حل‌های مناسب جهت برقراری یک روند توسعه‌ی متعادل شهری و روستایی ضروری به نظر می‌رسد. در پیدایش و شکل‌گیری شهرهای شرقی در خاورمیانه به طور عام و ایران به طور خاص عوامل متعددی مانند عوامل سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی با اتکاء به شرایط مساعد محیط طبیعی و حوزه‌های نفوذ شهری که عمدتاً روستاها هستند، نقش موثری داشته است (رضوانی، ۱۳۸۲). از عوامل زمینه ساز تبدیل یک روستا به شهر

گسترش فیزیکی و کالبدی روستا، افزایش کارکردها، شکل‌گیری و تقویت نهادهای اقتصادی و اجتماعی، افزایش جمعیت و قرارگرفتن آن در مرکزیت مبادلات، مراودات اجتماعی و اقتصادی در یک بستر جغرافیایی را می‌توان ذکر نمود (گلی و عسگری، ۱۳۸۴). اما زمانی که این تبدیل به صورت ناگهانی و بدون هیچ زمینه‌سازی صورت گیرد، کار برای کلیه نهادها و دست‌اندرکاران برنامه‌ریزی مشکل و پیچیده می‌شود. یکی از مهم‌ترین مسائلی که باید در این مقوله مورد توجه قرار بگیرد؛ تاثیرات و تغییرات محیطی ناشی از تبدیل روستاها به شهر است (مستوفی الممالکی، ۱۳۸۰). در این میان تبدیل روستا به شهر و به دنبال آن توسعه آن که یکی از بزرگترین پدیده‌های اقتصادی و اجتماعی است، که می‌تواند به شکل‌دهی جوامع روستایی کمک نماید.

با بررسی نتایج سرشماری‌های عمومی نفوس و مسکن کشور در طی دوره ۵۵ ساله (۱۳۳۵ تا ۱۳۹۰) مشاهده شد که تعداد شهرهای کشور از ۱۹۹ شهر در سال ۱۳۳۵ به ۱۳۳۱ شهر در سرشماری سال ۱۳۹۰ افزایش یافته است که حکایت از افزوده شدن ۱۱۳۲ شهر به شبکه شهری کشور در طی دوره مذکور دارد. افزایش تعداد شهرهای کشور از طریق توسعه و ارتقای روستاها، در طی سال‌های ۴۵-۱۳۳۵، ۵۵-۱۳۴۵، ۶۵-۱۳۵۵، ۷۵-۱۳۶۵، ۸۵-۱۳۷۵ و ۹۰-۱۳۸۵ به ترتیب ۷۳، ۱۰۱، ۱۲۳، ۱۱۶، ۴۰۰ و ۳۱۹ شهر بوده است (مرکز آمار ایران، ۱۳۹۰-۱۳۳۵) که بیان‌گر اهمیت بالای پدیده تبدیل روستا به شهر، در افزایش تعداد شهرهای کشور و به تبع آن تاثیرات گوناگون آن بر تحولات نظام شهری کشور است. آنچه مسلم است اضافه شدن این تعداد شهر به شبکه سکونتگاه‌های شهری کشور دارای آثار اقتصادی، اجتماعی، زیست محیطی و کالبدی خاص خود می‌باشد. در ضمن نظام سلسله‌مراتب و سطح شهرنشینی کشور را دستخوش تغییر و دگرگونی می‌سازد. در راستای تبدیل و ترمیم نقاط ضعف و مسائل محدود کننده توسعه روستایی، راهبردهای متناوبی عرضه، آزمون و به کارگیری شده است که به طور کلی می‌توان گفت برخی راهبردها به دنبال تقویت کارکردهای فعلی روستاها و برخی دیگر به دنبال تقویت و چند کارکردسازی فضا در نواحی روستایی هستند. استان خراسان شمالی که در سال ۱۳۸۳ از خراسان بزرگ جدا شد در سالهای اخیر تعداد شهرهای کوچک حاصل از آن به شدت افزایش داشته است. بطوریکه از جمعیت استان خراسان شمالی طبق سرشماری ۱۳۹۵، که برابر با ۰۹۲ ۸۶۳ نفر است، تعداد بیش از ۶۵ درصد آنها در ۲۲ نقطه شهری زندگی می‌کنند. بسیاری از این نقاط همانند شهرهای مورد مطالعه، پیش‌قلعه، تیتکانلو در قو غیره در سالهای اخیر بر اثر تبدیل روستا به شهر شکل گرفته‌اند. این پژوهش به دنبال بررسی این ابعاد (اقتصادی، اجتماعی، زیست محیطی و کالبدی) در دو شهر جدید زیارت و لوجلی در شهرستان شیروان می‌باشد. با توجه به تبدیل این دو روستای بزرگ به شهر حال این سوال مطرح است که تبدیل روستا به شهر چه تاثیری بر ابعاد اقتصادی، اجتماعی، زیست محیطی و کالبدی شهرهای زیارت و لوجلی داشته است؟

۲- بنیان نظریه‌ای

اصطلاح روستا شهر در سال‌های اخیر برای توصیف بسیاری از شهرهای کشورهای جهان سوم مطرح شده است و ترکیب و ادغامی از ساختارهای اجتماع شهری و روستا در حاشیه مراکز شهری است. این پدیده را که در آن شیوه‌های رفتار موجود در سکونت‌گاه‌های روستایی به وسیله روستاییان به شهرها منتقل می‌شود، شهرنشینی روستایی نیز

می‌نامند (سعیدی، ۱۳۸۵: ۲۵). روستاشهر یا شهر کشاورزی، روستاهای بزرگ و پرجمعیتی هستند که چشم‌اندازهای شهری همراه با چشم‌اندازهای روستایی در آن‌ها دیده می‌شود. فعالیت اقتصادی غالب این روستاها ممکن است کشاورزی باشد، ولی فعالیت‌های خدماتی و گاهی صنعتی نیز در آن‌ها رواج دارد. به این قبیل از روستاها که ترکیبی از چشم‌اندازهای فیزیکی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی شهر و روستا در آن‌ها دیده می‌شود می‌توان اصطلاح روستاشهر را اطلاق کرد (رضوانی، ۱۳۸۳: ۱۴۲). در بررسی‌های جغرافیایی، هنگام تحلیل روابط شهر و روستا با توجه به سیاست‌های توسعه بر واحدهای به هم پیوسته و یکپارچه روستایی-شهری تاکید می‌کنند و از آن به عنوان حوزه روستاشهر نام می‌برند تا با اجرای سیاست‌های توسعه، این واحدهای یکپارچه در مسیر توسعه اقتصادی و اجتماعی متوازن قرارگیرند. حوزه روستاشهر دارای مشخصاتی به این شرح است:

- ✓ حوزه روستاشهر واحدهای کوچکی هستند.
- ✓ شهر مرکزی حوزه روستاشهر، بین ۱۰ هزار تا ۲۵ هزار نفر جمعیت دارد و در هر حوزه روستاشهر از ۵۰ هزار تا ۱۵۰ هزار نفر زندگی می‌کنند.
- ✓ مرزهای این واحد جغرافیایی به صورتی است که طی یک ساعت آمد و شد با وسیله نقلیه عمومی می‌توان آن را پیمود.
- ✓ با مشارکت عمومی در تصمیم‌گیری‌ها حوزه روستاشهر در سطوح محلی به صورت خودکفا و خودگردان عمل می‌کند.
- ✓ حوزه روستاشهر، دارای فرصت‌های شغلی متنوعی است، بدین‌سان که نیروی کار حوزه، هم در بخش کشاورزی و هم در بخش‌های غیرکشاورزی فعالیت می‌کنند، بدین ترتیب واحدهای روستاشهر به رشد صنایع روستایی کمک می‌نمایند.
- ✓ بهره‌گیری و ارزیابی از منابع و تکنولوژی‌های محلی، اساس کار سیاست واحدهای روستاشهر است (شکوئی، ۱۳۸۷: ۳۱۰).

تبدیل روستا به شهر (خودرویی): معیشت دسته‌جمعی و سکونت ثابت از مراحل پیشرفت تمدن انسان در ایران است که بعد از پی بردن او به فعالیت‌های کشاورزی امکان‌پذیر شده است. شهرنشینی حالت تکامل یافته و پیشرفته‌ای از نوع زندگی یک‌جانشینی است. زندگی یک‌جانشینی با استقرار در یک محل و اقدام به کشاورزی شروع شد و هسته روستاهای اولیه شکل گرفت (مستوفی‌الممالکی، ۱۳۸۰: ۳۴). رشد جامعه روستایی ابتدا جنبه‌ی جمعیتی دارد، اما به‌زودی حدود جغرافیایی پیدا می‌کند تا جایی که قلمرو روستا وسیع‌تر و رشد آن تا سرحد یک شهرک، مسلم‌تر جلوه می‌نماید. پس عوامل دگرگون‌کننده‌ی معیشت روستایی به معیشت شهری عبارت‌اند از رشد جمعیت که تعادل بین آب و خاک با عدد جمعیت را به هم می‌زند؛ محدودیت‌های مکانی - فضایی؛ محدودیت توان‌های محیطی به‌ویژه اراضی قابل بهره‌برداری.

تبدیل روستا به شهر (ضابطه‌ای): روستاهای بزرگ اندام و پرجمعیت که به دلیل داشتن آستانه‌ی جمعیتی به نقاط شهری تبدیل شده‌اند؛ روستاهایی که با ادغام یکدیگر، به حد متعارف جمعیت نقاط شهری دست یافته‌اند و تبدیل به کانون‌های شهری شده‌اند؛ روستاهایی که در حوزه نفوذ و پیرامون حوزه نفوذ شهرها قرار داشته‌اند و با توسعه‌ی فیزیکی این شهرها به فضای شهری تبدیل شده‌اند و در درون این شهرها هضم شده‌اند؛ روستاهای که در مرکز بخش قرار داشته و الزاما باید به آن‌ها امتیاز شهر شدن داد (مستوفی‌الممالکی، ۱۳۸۰: ۳۹).

در این بخش می‌توان به برخی معیارها و متغیرهای مهم تبدیل روستا به شهر اشاره کرد که عبارت‌اند از: معیارهای جمعیتی: که نمی‌تواند به تنهایی در تفکیک مکان‌های روستایی از مکان‌های شهری پاسخ‌گو باشد؛ معیار عامل نهادی: وجود نهادها و سازمان‌های اجرایی، قانون‌گذاری، خدماتی، رفاهی و زیرساختی؛ معیار کارکردی: سهم شاغلان در بخش‌های مختلف اقتصادی؛ معیار برخورداری از سطحی از پیشرفت و توسعه، وجود سیمای شهری (در شبکه خیابان‌ها، استخوان‌بندی و ساخت و بافت و انسجام کالبدی)، نرخ رشد جمعیت، بافت جمعیتی، ساختار جمعیتی، میزان تراکم خالص و ناخالص در روستاها، الگوی کاربری اراضی در روستا، وضعیت اشتغال و بیکاری، قیمت زمین، فاصله با شهرها و روستاهای بزرگ مجاور، قرار گرفتن در مرکز مبادلات و مراودات اجتماعی و اقتصادی در یک بستر جغرافیایی و مانند این‌ها. البته این ملاک‌ها و معیارها باید انعطاف‌پذیر و بر اساس شرایط و گرایش‌های منطقه‌ای باشند (زنگنه شهرکی، ۱۳۹۲: ۵۴۳).

جدول ۱- معیارهای تبدیل نقاط روستایی به شهر در کشور

سال	معیار تبدیل و ارتقای روستا به شهر	توضیحات	تعداد شهرها	درصد جمعیت شهری
قبل ۱۳۳۵	فاقد ملاک خاص	مجموعه‌ای از ملاک‌های کمی، کیفی، تاریخی و سیاسی-اداری	---	---
۱۳۳۵	۵۰۰۰ نفر جمعیت	نقاط بیش از ۵۰۰۰ نفر جمعیت	۱۹۹	۳۱.۴
۱۳۴۵	نقاط بیش از ۵۰۰۰ نفر جمعیت	کلیه مراکز شهرستان‌ها	۲۶۵	۳۷.۹
۱۳۵۵	۵۰۰۰ نفر + کلیه‌ی مراکز شهرستان‌ها	تمام مراکز شهرستان‌ها	۳۷۳	۴۷.۳
۱۳۶۵	نقاط بیش از ۱۰۰۰۰ نفر + وجود شهرداری	مرکز آمار ایران علاوه بر تغییر معیار کمی شهرشدن، نقاط جمعیتی را که وزارت کشور به دلایل امنیتی، سیاسی-اداری و استراتژیکی، در آن‌ها شهرداری تاسیس کرده نیز شهر محسوب کرده است.	۵۳۳	۵۴.۴
۱۳۷۵	۴۰۰۰ و ۶۰۰۰ نفر + نقاط بیش از ۱۰۰۰۰ نفر - روستاهای مرکز بخش	روستاهای مرکز بخش با هر میزان جمعیت و روستاهای واجد شرایط چنانچه در تراکم کم دارای ۴۰۰۰ و در تراکم متوسط دارای ۶۰۰۰ نفر جمعیت باشند می‌توانند به عنوان شهر شناخته شوند.	۶۱۲	۶۱.۳۱
۱۳۸۵	نقاط بیش از ۱۰۰۰۰ نفر	روستاهای مراکز بخش	۱۱۱۶	۶۸.۴
۱۳۹۰ تاکنون	مرکز بخش + روستاهای واجد شرایط	روستاهای مرکز بخش با هر جمعیتی و روستاهای واجد شرایط شهر شناخته می‌شوند.	۱۳۳۱	۷۸.۵

ماخذ: (سایت مرکز آمار ایران ۱۳۹۰ و اسکندری ثانی ۱۳۸۶: ۱۷۱).

تبدیل روستا به شهر و نقش آن در توسعه و تعادل ناحیه‌ای: شاید مهم‌ترین نقشی که برای شهرهای کوچک می‌توان بیان نمود، انتقال و تقویت توسعه در ناحیه تحت نفوذ روستایی باشد. نقشی که امکان می‌دهد هر یک از این شهرها، عملکرد خاص خود را به‌کارگیری استعدادها و قابلیت‌های توسعه و تحرک شبکه شهری - روستایی در ناحیه موجب گردند (Restrepo. et al, 2013:45). این شهرها می‌توانند ابزاری مناسب برای پیوند روستا-شهری باشند که نقش یک حلقه واسط بین نواحی روستایی و سطوح بالاتر سلسله‌مراتب شهری را بر عهده گیرند. این امر به افزایش تولیدات کشاورزی، مبادله کالا بین شهر و حومه و مشارکت اقتصادی بین شهر و حومه کمک می‌کند. منطبق به‌کارگیری این شهرها برای بهبود پیوندهای روستایی - شهری ناشی از نیازهای زیر است (زبردست، ۱۳۸۳: ۳۴):

- جذاب‌ترین و قانع‌کننده‌ترین منطق برنامه شهری کوچک، اهمیت پیوندهای روستایی-شهری در رشد اقتصاد بازار کشاورزی است؛

- نیاز به بهبود دسترسی بازارها برای نهاده‌های کشاورزی؛

- ایجاد زمینه اشتغال برای نیروی کار مازاد روستایی؛

- ایجاد بازار برای کالای کشاورزی؛

- ایجاد مکانی برای تمرکززایی صنعت در کشور.

در واقع، این اعتقاد وجود دارد که بدون یک سازمان فضایی سکونت یا به‌عبارت‌دیگر سلسله مراتب عملکردی سکونت‌گاهی، اهداف تعادل بخشی توسعه محقق نمی‌شود. وجود یک سلسله مراتب روشن زیست‌گاه‌های انسانی که از لحاظ کارکردی یکپارچه باشند باعث خواهد شد که با توزیع مناسب امکانات و خدمات در مناطق روستایی، فعالیت‌های اقتصادی، اجتماعی منطقه سازمان‌یافته و روابط سلسله مراتبی بین سکونت‌گاه‌ها به وجود آید و تفاوت و شکاف‌های کیفی زندگی، در درون ناحیه و بین مناطق به حداقل خواهد رسید و در نهایت از میان برداشته می‌شود و در جهت نایل شدن به این اهداف، بهترین و کارآمدترین بهره‌گیری ممکن، از مواهب طبیعی و استعدادهای انسانی یک ناحیه میسر خواهد شد (Hinderin & Titus, 2002: 39). از دیگر مزایای که این شهرها برای ناحیه خود می‌توانند داشته باشند، نقش سیاسی است که این شهرها به خود می‌گیرند. سطوح پایین و مراکز دولتی، در این شهرها پا می‌گیرند و از طریق چنین مراکزی است که نیازها و خواسته‌های جمعیت یک ناحیه، کانالیزه می‌شود و بر مراکز سیاست و اختصاص منابع در سطوح بالاتر تأثیر می‌گذارد؛ و اگر این نقش (قدرت) از این مراکز سلب شود این مراکز نمی‌توانند به‌عنوان مکان‌های انتقال‌دهنده تقاضای محلی ایفای نقش نمایند و لذا در حل و فصل و رفع مسائل و نیازهای توسعه محلی، تضعیف و کم‌بینه می‌شوند (سرابی و اسکندری، ۱۳۸۶: ۱۷۲). در مجموع این‌ها کل منطقه را تحت تأثیر عملکرد نقش خود قرار می‌دهند و می‌توانند مجموعه عوامل لازم را برای شکوفایی مناطق پیرامون خود فراهم سازند. این امر با پی‌گیری، تأمین امکانات زیربنایی، آموزشی، بهداشتی و درمان تحقق‌پذیر خواهد بود؛ بنابراین، کانون‌های کوچک با توسعه متوازن و هماهنگ با شرایط محیطی خود، از یک‌سو باعث کاهش تفاوت‌های اقتصادی اجتماعی درون ناحیه‌ای می‌شوند و از سوی دیگر به تحقق عوامل و زمینه‌های توسعه پایدار می‌انجامند.

تبدیل روستا به شهر و نقش آن در توسعه منطقه‌ای: امروزه مشکلات فزاینده شهرهای بزرگ و روند رو به

افزایش شهرنشینی در جهان، به‌ویژه در کشورهای درحال توسعه، از عوامل بازدارنده استراتژی‌های توسعه به شمار می‌رود. در چنین کشورهایی، رشد جمعیت شهرنشین و گسترش لگام‌گسیخته شهرها، پیامدها و مشکلات چاره‌ناپذیر اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی پدید آورده است (ابراهیم‌زاده و همکاران، ۱۳۸۶: ۲۳۲). در نیم‌قرن اخیر، در ایران، توسعه سرمایه‌داری در چارچوب اقتصاد متکی به نفت سبب رکود بخش کشاورزی و رشد شهری گردید. حاصل این پویا، از میان رفتن نقش شهرهای کوچک و پیدایش نوعی شبکه شهری است که به آن شبکه زنجیره‌ای می‌گویند که به شکل‌گیری الگوی توسعه فضایی مرکز-پیرامون منجر گردیده است (ضرابی و موسوی، ۱۳۸۸: ۳). با شکست سیاست قطب رشد و تبعات منفی ناشی از آن بعد از جنگ، سیاست کلی به سمت توسعه روستا-شهری به‌خصوص راهبرد یوفرد حرکت نمود. مبنای این راهبرد عدم تمرکز سرمایه‌گذاری‌ها در سکونت‌گاه‌های انسانی با تأکید بر استراتژی توسعه بر محور شهری در تأمین حداقل شرایط برای مردم روستایی است که آن‌ها را قادر می‌سازد تا جوامع روستایی خود را به توسعه اجتماعی-اقتصادی برسانند. این راهبرد در ایران به شکل تبدیل روستاهای بزرگ به شهرهای کوچک در جهت خارج نمودن روستاها از انزوای جغرافیایی و تحقق تعادل‌های ناحیه‌ای نمود پیدا کرد (سرایی و اسکندری، ۱۳۸۶: ۱۶۹)؛ به‌طوری‌که سال‌های اخیر، توسعه شهرهای کوچک از طریق ارتقای روستاها به شهر، به‌عنوان یکی از سیاست‌های اصلی بهبود کیفیت زندگی نواحی روستایی در ایران مورد توجه قرار گرفته است و در این مسیر طی چند دهه اخیر، تعداد زیادی از نقاط روستایی به شهر ارتقا یافته‌اند (رضوانی و دیگران، ۱۳۸۹: ۳۳).

در این قسمت ابتدا چند مطالعه خارجی مرتبط با موضوع پژوهش مطرح شده و در پایان خلاصه‌ای از مطالعات انجام شده داخلی به صورت جدول بیان گردیده است.

تاکولی (۲۰۰۴)، در بررسی‌های جداگانه‌ای درباره‌ی حاشیه زراعی شهر بانکوک و مانیل، به نتایج مشابهی در زمینه‌ی تغییر نامطلوب کاربری اراضی کشاورزی و بروز مسائل حاد زیست محیطی در حاشیه شهرهای پرجمعیت آسیای شرقی دست یافته است که از جمله عوامل مهم در این زمینه را عدم برنامه ریزی مناسب در راستای الحاق نقاط روستایی به شهر می‌داند. سلیمان (۲۰۰۴)، تخصیص دهی عملکردی را به عنوان ابزاری برای پیوندهای روستایی - شهری پیشنهاد نموده است. هم‌چنین پیوندهای روستایی - شهری دولت و نخبگان محلی را برای بهبود بخشی به توسعه اقتصادی و زیست محیطی در درون منطقه مورد مطالعه را تأکید می‌کند. از این رو جهت ارتقا بخشی به فرآیند ارزش‌های اقتصادی توسعه، طرح‌های برنامه‌ریزی منطقه‌ای در راستای یکپارچگی روستایی - شهری جهت کاهش فقر مورد توجه قرار داده است. پی یون (۲۰۰۸)، چنین اظهار می‌دارد که شهرهای کوچک مکان‌های مناسبی برای توسعه کانون‌های زیستی بوده و مهاجران روستایی را در برخی فعالیت‌های صنعتی و خدماتی جذب نموده و مانع حرکت آن‌ها به شهرهای بزرگ منطقه می‌شود. سیمو و همکاران (۲۰۱۰)^۲ در مقاله‌ای تحت عنوان «پیوندهای روستایی - شهری و توسعه پایدار از مراکز شهری در کنیا؛ مورد مطالعه شهر مالابا» که روابط و اثرات توسعه

¹ Soliman

² Simiu et al

از مراکز شهری به روستاها و حوزه نفوذ را مورد توجه و بررسی قرار داده‌اند. نتایج نشان داده که پایداری مراکز شهری در کنیا در توسعه و روابط شهری- روستایی مؤثر است. روابط موجود بین دو نهاد (مناطق روستایی و شهری) در جنبه‌های زیرساخت (جاده‌ها، برق و ارتباطات)، برنامه‌ریزی و تقویت چارچوب نهادی محیط‌های روستایی بسیار تأثیرگذار می‌باشد. همچنین هیچ‌یک از مناطق شهری و روستایی نمی‌تواند به‌خودی‌خود و بدون تکیه بر دیگر به توسعه برسد. لانگ^۳ (۲۰۱۱)، در مطالعه خود که به بررسی تحلیل توسعه تحول روستایی در چین از ورود به هزاره سوم جدید بیان می‌دارد که شهرهای کوچک می‌توانند در کشورهای در حال توسعه، قسمتی از نیروی کار را که به کشاورزی نمی‌پردازند به خود جذب کنند و نقش مهمی در اشتغال روستاییان داشته باشند. وایتک^۴ در سال ۲۰۱۱ در مطالعه ای به بررسی شهرهای کوچک لهستان و عوامل مؤثر بر رشد و موفقیت آن‌ها پرداخت. به اعتقاد او عوامل متعددی در موفقیت و رشد تأثیر گذارند که از آن جمله می‌توان به موقعیت جغرافیایی، پیشینه تاریخی شهر، ساختار اقتصادی و اجتماعی، کارکردهای شهر در ناحیه، زیرساخت‌ها، نوع کاربری اراضی و ساختار تملک زمین اشاره کرد. هر یک از این عوامل می‌تواند عامل مشوقی در توسعه با مانعی در این مسیر باشد (Kwiatk, 2011: 369). کشورهای در حال توسعه نظیر چین، کنیا، مصر، مالزی و برخی دیگر به منظور جلوگیری از تمرکز شدید شهری، ایجاد فرصت‌های شغلی جدید، کاهش مهاجرت‌های روستاییان به شهرهای بزرگ‌تر خدمات‌رسانی به روستاها و اهدافی از این دست، به امر توسعه و ایجاد شهرهای کوچک از طریق تقویت کانون‌های روستایی بزرگ و ارتقای آن‌ها در سلسله مراتب سکونتگاهی توجه شده است (Song et al, 2012: 127).

جدول ۲- نتایج مختصر مطالعات داخلی مرتبط با موضوع تحقیق

افراد	عنوان	زمان	نتایج تحقیق
نظام زاده	بررسی روند تبدیل روستا به شهر و پیامدهای آن در ناحیه جلگه اصفهان	۱۳۹۰	شکل‌گیری و روند توسعه شهرها و مراکز روستایی این ناحیه تحت تأثیر عواملی نظیر رودخانه زاینده‌رود و شبکه حمل‌ونقل جاده‌ای بوده است. همچنین ایجاد شهرهای جدید در این ناحیه به توسعه امکانات و خدمات در حوزه‌های شهری و روستایی و ایجاد فرصت‌های شغلی جدید منجر شده است.
زنگنه شهرکی	فرآیند تبدیل نقاط روستایی به شهر در مقیاس ملی و پیدایش پدیده خام شهرها	۱۳۹۱	تبدیل روستاهای کوچک به شهر، در همه دوره‌ها در نظام شهری ایران وجود داشته است، اما بیشترین تعداد آن را در آخرین سرشماری کشور می‌توان مشاهده کرد که از ۱۱۳۹ شهر کشور در آن سال، ۳۷۰ نقطه شهری جمعیتی کمتر از ۵۰۰۰ نفر داشته‌اند.
سمیعی پور	تبدیل روستا به شهر و نقش آن در توسعه منطقه ای و تحولات نظام شهری مطالعه موردی: استان خراسان رضوی	۱۳۹۱	نتایج نشان داده که در صورتی که نظام سلسله مراتبی شهرها و روستاها بر اساس ظرفیت‌ها و وضعیت جغرافیایی آنها مورد توجه قرار بگیرد این شرایط می‌تواند در توسعه سکونتگاه‌های منطقه نقش مؤثری داشته باشد و دسترسی به انواع خدمات و امکانات برای روستاها فراهم شود

³ Long

⁴kwiatek

افراد	عنوان	زمان	نتایج تحقیق
ضیا توانا و شریفی	تبدیل شلمزار به شهر و نقش آفرینی آن در توسعه روستاهای پیرامون مطالعه موردی: بخش کیار- شهرستان شهرکرد	۱۳۹۲	در تبدیل شلمزار به شهر عوامل بیرونی و حمایت دولت نقش عمده‌تری از عوامل درون‌زا داشته‌اند. همچنین به‌رغم موفقیت ناچیز شلمزار در ارائه تسهیلات و امکانات به روستاهای دهستان کیار شرقی و دستگرد، عملکرد این شهر در برقراری رابطه اجتماعی و اقتصادی با دهستان کیار غربی و فراهم کردن زمینه‌های توسعه روستاهای این دهستان به روستاییان، موفق ارزیابی شده است.
اسکندری ثانی و رضائی نسب	تبدیل روستا به شهر و تاثیر آن روی رفتار زیست‌محیطی زنان (مطالعه موردی: شهر زیارت)	۱۳۹۵	ارتقای روستا به شهر باعث بهبود چشم‌گیر وضعیت رفتار زیست محیطی زنان در حوزه‌های انرژی، آب، صرفه جویی در هزینه‌های خانوار زیارت شده است. لیکن تبدیل روستا به شهر در وضعیت مشارکت و آگاهی زنان تاثیر چندانی نداشته است.
فال سلیمان و همکاران	تبدیل روستا به شهر و نقش آن بر امنیت اجتماعی زنان (مورد مطالعه: روستا شهر زیارت)	۱۳۹۵	جایگاه خانوادگی، حمایت و رضایت اجتماعی؛ پابندی مذهبی، پوشش و حجاب؛ نیروی انتظامی بیش‌ترین تاثیر و تغییر چهره و کالبد روستا؛ رسانه‌های فرهنگی تاثیر کم‌تری در افزایش امنیت اجتماعی زنان زیارت داشته است.
رضائی نسب و نجفی	سنجش و شناسایی تاثیر توسعه روستایی بر اشتغال و کارآفرینی (مورد مطالعه: روستا شهر داورزن)	۱۳۹۶	بیش‌ترین تاثیر تبدیل روستا به شهر بر اشتغال و کارآفرینی، افزایش قیمت زمین و مسکن، بهبود مشاغل ساختمانی، بهبود میزان اشتغال در بخش حمل و نقل، بهبود مشاغل آموزشی و در مقابل کمترین تاثیر در متغیرهای توسعه، تکمیل و احداث معادن، احداث باغات گیاهان دارویی، تاثیر توسعه روستایی و ایجاد مشاغل جدید بر ماندگاری جوانان می‌باشد.

۳- روش، تکنیک‌ها و قلمرو

روش تحقیق در این پژوهش بر اساس ماهیت، توصیفی و تحلیلی و از لحاظ دستیابی به حقایق از نوع تحقیقات توصیفی-پیمایشی و از لحاظ هدف کاربردی می‌باشد و برای چارچوب نظری آن از دیدگاه‌ها و مفاهیم مرتبط با موضوع تحقیق استفاده شد. برای گردآوری داده‌ها از روش اسنادی و پیمایش میدانی (شامل پرسشنامه، مشاهده) استفاده گردید. جامعه مورد مطالعه شامل خانوارهای ساکن در دو شهر زیارت و لوجلی در شهرستان شیروان که تعداد خانوارهای مستقر در این دو شهر ۱۴۷۹ خانوار طبق سرشماری سال ۱۳۹۰ می‌باشد، که روش نمونه‌گیری در مرحله اجرای پرسش نامه نمونه‌گیری تصادفی ساده خواهد بود که با استفاده از فرمول کوکران تعدادی نمونه از جامعه مورد نظر انتخاب می‌کنیم. بنابراین با استفاده از فرمول

$$n = \frac{Nt^2 s^2}{Nd^2 + t^2 s^2}$$

که در این فرمول:

N = تعداد جامعه آماری که در این تحقیق برای شهر لوجلی و زیارت برابر ۱۴۷۹ خانوار می‌باشند. چون در این تحقیق

سطح اطمینان ۹۵ درصد انتخاب شده است، لذا $t = 1/96$

$S^2 =$ مقدار واریانس متغیر مورد بررسی در جامعه است. که با توجه به عنوان تحقیق، S^2 واریانس متغیرهای تاثیر تبدیل روستا به شهر روی ابعاد اقتصادی، اجتماعی، زیست محیطی و کالبدی می باشد که در پیش آزمونی که انجام شد و تعداد ۳۰ پرسش نامه در میان روستاییان تکمیل گردید که بیشترین مقدار واریانس حاصل از این چهار متغیر برابر ۰/۱۴۵ محاسبه شد.

$d =$ سطح خطا مجاز می باشد که برابر ۰/۰۵ در نظر گرفته شده است.

$$n_1 = \frac{1479 \times (1.96)^2 \times 0.145}{1479 \times (0.05)^2 + (1.96)^2 \times 0.145} = \frac{823.85}{4.24} = 194.30 \approx 195$$

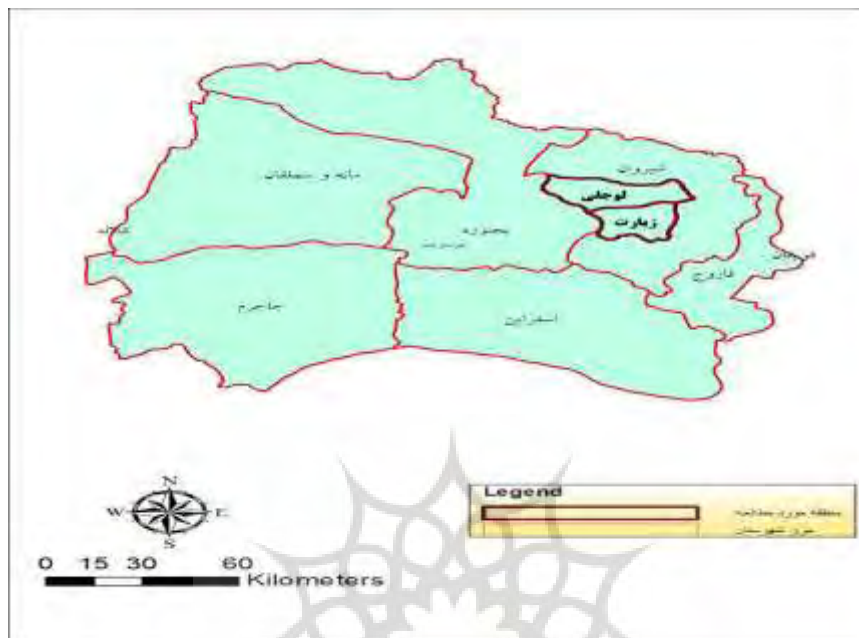
حجم نمونه انتخابی برابر با ۱۹۵ می باشد. که حجم نمونه مربوط به شهر لوجلی ۲۹ و حجم نمونه مربوط به شهر زیارت برابر ۱۶۶ می باشد. انتخاب نمونه های تحقیق در جامعه مورد مطالعه ابتدا با روش تناسب جمعیت در سطح شهری و سپس با روش نمونه گیری تصادفی ساده در سطح خانوار انجام شده است. شاخص های کلی تحقیق شامل ویژگی های فردی، اقتصادی، اجتماعی، زیست محیطی و کالبدی در ۹۶ متغیر در منطقه مورد مطالعه است. روایی پرسشنامه با رجوع به کارشناسان و اساتید مرتبط در این حوزه مورد دستیابی قرار گرفت. برای پایایی پرسشنامه نیز از روش آلفای کرونباخ استفاده شد. متغیرها با طیف ۵ تایی لیکرت در پرسشنامه قرار گرفته اند. داده های جمع آوری شده به کمک نرم افزار آماری spss و آزمون توزیع دو جمله ای مورد تجزیه و تحلیل و استنتاج نهایی قرار گرفته است.

جدول ۳- شاخص ها و متغیرهای به کار رفته در تحقیق

ردیف	ابعاد مورد مطالعه	آلفای کرونباخ	تعداد متغیرها
۱	های فردی و ویژگی	-	۶
۲	اقتصادی	۰/۹۱۴	۲۴
۳	اجتماعی	۰/۸۲۶	۲۷
۴	زیست محیطی	۰/۸۸۷	۱۸
۵	کالبدی	۰/۹۵۱	۲۱

شهرستان شیروان در عرض جغرافیایی ۳۷ درجه و ۴۰ دقیقه و طول جغرافیایی ۵۷ درجه و ۹۳ دقیقه در استان خراسان شمالی واقع شده است. مورد مطالعه این پژوهش دو روستای زیارت و لوجلی می باشد که زیارت و لوجلی به ترتیب در سال ۱۳۹۲ و ۱۳۸۲ به شهر ارتقاء یافتند. جمعیت شهر زیارت براساس سرشماری سال ۱۳۹۰، ۴۶۵۰ نفر (۱۲۶۲ خانوار) و در سال ۱۳۹۵، ۱۱۳۱۶ نفر (۳۳۳۵ خانوار) می باشد. زیارت در فاصله ۵ کیلومتری شمال غربی شهرستان شیروان و دارای عرض جغرافیایی ۳۷:۲۶ درجه شمالی و طول جغرافیایی ۵۷:۵۳ درجه شرقی می باشد. لوجلی نیز در بخش سرحد با فاصله ۳۰ کیلومتری

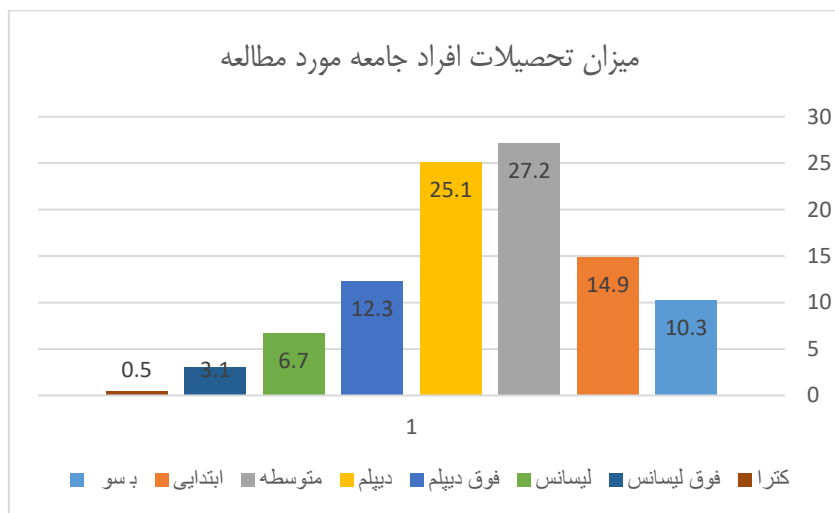
شهرستان شیروان در مختصات جغرافیای ۳۷ درجه و ۶۰ دقیقه شمالی و ۵۷ درجه و ۸۵ دقیقه شرقی قرار گرفته است؛ و در سال ۱۳۹۰، تعداد ۱۱۶۶ نفر معادل ۲۱۷ خانوار و در سال ۱۳۹۵، ۱۴۸۱ نفر (۳۶۸ خانوار) جمعیت داشته است.

شکل ۱- نقشه تقسیمات سیاسی شهرستان شیروان

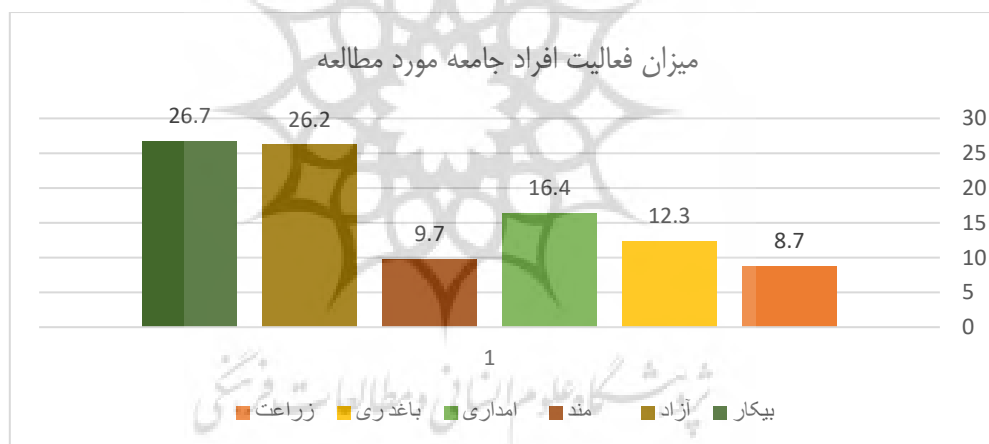
۴_ یافته‌ها و تحلیل داده

در بخش آمار توصیفی به توصیف داده‌های جمع‌آوری شده دو روستا شهر (زیارت و لوجلی) پرداخته می‌شود. یافته‌ها بیانگر آن است که از نظر توصیفی، از افراد مورد بررسی در دو شهر ۶۰ درصد مرد و ۴۰ درصد آنان زن بوده‌اند. از نظر وضعیت تاهل، از افراد مورد بررسی در دو شهر زیارت و لوجلی ۶۵ درصد پرسش‌شوندگان متاهل و ۳۵ درصد مجرد بوده‌اند. از نظر سنی، با توجه به جدول بیشتر افراد مورد بررسی در دو شهر زیارت و لوجلی در بازه سنی ۱۵ تا ۳۰ سال بوده‌اند. همانطور که مشاهده می‌شود بیشتر دامنه سنی را جوانان تشکیل می‌دهند. متغیر دیگری که در مورد نمونه مورد توجه و مهم است، متغیر وضعیت تحصیلات افراد می‌باشد. چراکه سطح تحصیلات افراد در میزان آگاهی آن‌ها مسلماً تعیین‌کننده است و این آگاهی می‌تواند در روند پاسخ‌ها و همچنین آشنایی بیش‌تر افراد با مسئله مؤثر باشد که در نمودار زیر نشان داده‌ایم.

شکل ۲- نمودار توزیع فراوانی افراد مورد مطالعه بر اساس میزان تحصیلات آنان

بررسی متغیر فعالیت افراد بیانگر آن است که، افراد مورد بررسی در دو شهر زیارت و لوجلی در چه شغلی مشغول هستند که در نمودار زیر بیان شده است.

شکل ۳- نمودار توزیع فراوانی افراد مورد مطالعه بر اساس شغل

و در پایان اطلاعات توصیفی از مشخصات فردی، در بین افراد مورد بررسی از دو شهر زیارت و لوجلی تعداد افراد خانوار ۲۳/۰۷ درصد افراد بین ۱ تا ۳ نفر، ۶۵/۶۴ درصد ۳ تا ۶ نفر و تعداد افراد خانوار ۱۱/۲۸ درصد افراد بین ۶ تا ۹ نفر می باشد. در این پژوهش ۴ متغیر اصلی تاثیر تبدیل روستا به شهر بر بهبود ابعاد اقتصادی، ابعاد اجتماعی و فرهنگی، ابعاد زیست محیطی، ابعاد کالبدی زندگی ساکنین وجود دارد، که برای هر کدام از متغیرهای مذکور به ترتیب ۲۴، ۲۷، ۱۸ و ۲۱ گویه تعریف شده است. از آن جایی که هر یک از گویه های مربوط به متغیر های اصلی تحقیق دارای مقیاس ترتیبی هستند، بنابراین آزمون های مربوط به این گویه ها از نوع ناپارامتریک می باشد. از سوی دیگر با توجه به اینکه متغیرهای اصلی پژوهش، از میانگین این گویه ها به دست آمده اند، بنابراین مقیاس آن ها از نوع فاصله ای است، در نتیجه در صورتی که توزیع آن ها نرمال

باشد می‌توان از آزمون‌های پارامتریک و در غیر این صورت از آزمون‌های ناپارامتریک استفاده می‌شود. بر اساس نتایج جدول ۵ نتیجه می‌گیریم که داده‌های مربوط به متغیرهای اصلی تحقیق از توزیع نرمال تبعیت نمی‌کند بنابراین در بررسی فرضیه‌ها از آزمون ناپارامتریک دوجمله‌ای استفاده می‌نماییم.

جدول ۵- نتیجه آزمون کولموگروف اسمیرنوف جهت بررسی نرمال بودن متغیرها

متغیر	تأثیر تبدیل روستا به شهر بر بهبود ابعاد اقتصادی	تأثیر تبدیل روستا به شهر بر بهبود ابعاد اجتماعی و فرهنگی	تأثیر تبدیل روستا به شهر بر بهبود ابعاد زیست محیطی	تأثیر تبدیل روستا به شهر بر بهبود ابعاد کالبدی
نتیجه آزمون کولموگروف اسمیرنوف	غیرنرمال $\text{sig}(=0/046)$	غیرنرمال $\text{sig}(=0/000)$	غیرنرمال $\text{sig}(=0/000)$	غیرنرمال $\text{sig}(=0/000)$

جداول ۶ تا ۹ نتایج آزمون ناپارامتری دوجمله‌ای جهت بررسی گویه‌های هر یک از متغیرهای تأثیر تبدیل روستا به شهر بر بهبود ابعاد اقتصادی، ابعاد اجتماعی و فرهنگی، ابعاد زیست محیطی، ابعاد کالبدی زندگی ساکنین نشان می‌دهد در این آزمون فرض‌های H_0 و H_1 به صورت زیر می‌باشد:

$$H_0: P = 0.5$$

$$H_1: P \neq 0.5$$

در این آزمون داده‌ها به دو گروه طبقه‌بندی می‌شوند، گروه اول شامل پاسخ‌های کم و خیلی کم و گروه دوم شامل پاسخ‌های متوسط، زیاد و خیلی زیاد می‌باشد فرض صفر در این آزمون بیان می‌کند نسبت پاسخ‌های دو گروه برابر است اگر مقدار sig آزمون کمتر از $0/05$ باشد فرض صفر رد می‌شود و فرض مقابل آن پذیرفته می‌شود. با توجه به جدول ۶ و مقادیر sig حاصل شده نتیجه می‌گیریم که در همه موارد مورد بررسی در این جدول نسبت پاسخ‌های مشاهده شده در دو گروه برابر نیست و با توجه به تعداد پاسخ‌ها در دو گروه نتیجه می‌گیریم در همه موارد تعداد پاسخ‌های مشاهده شده در گروه دوم بیشتر است یعنی تأثیر تبدیل روستا به شهر بر همه گویه‌های اقتصادی زندگی ساکنین زیاد می‌باشد. بر اساس سطر آخر جدول ۶ نتیجه می‌گیریم که تبدیل روستا به شهر بر بهبود وضعیت زندگی خانوارهای روستایی در بعد اقتصادی تأثیر زیادی داشته است.

جدول ۶- نتایج آزمون دوجمله ای در بررسی تاثیر تبدیل روستا به شهر بر بهبود ابعاد اقتصادی

گروه‌ها	تعداد پاسخ‌های مشاهده شده در گروه اول	تعداد پاسخ‌های مشاهده شده در گروه دوم	sig
افزایش فرصت‌های اشتغال ناشی از رشد ساخت و سازهای مسکونی	۶۱	۱۳۴	۰/۰۰۰
افزایش فرصت‌های اشتغال ناشی از رشد فعالیت‌های اداری	۶۱	۱۳۴	۰/۰۰۰
افزایش فرصت‌های اشتغال ناشی از رشد فعالیت‌های تجاری	۵۳	۱۴۲	۰/۰۰۰
بهبود شرایط خرید محصولات کشاورزی و صنایع محلی	۶۴	۱۳۱	۰/۰۰۰
رشد مشاغل خانگی	۸۱	۱۱۴	۰/۰۲۲
فرصت‌های اشتغال ناشی از ارائه خدمات زیربنایی	۵۲	۱۴۳	۰/۰۰۰
افزایش فرصت‌های شغلی برای سایر افراد خانوار(جز سرپرست)	۵۷	۱۳۸	۰/۰۰۰
افزایش فرصت‌های اشتغال زنان	۶۸	۱۲۷	۰/۰۰۰
گسترش بیمه محصولات کشاورزی	۶۱	۱۳۴	۰/۰۰۰
ایجاد و گسترش بازارهای محلی	۵۵	۱۴۰	۰/۰۰۰
افزایش فرصت سرمایه‌گذاری در فعالیت‌های تولیدی	۵۱	۱۴۴	۰/۰۰۰
افزایش خدمات مالی و بانکی(بانک، صندوق قرض الحسنه و ...)	۵۳	۱۴۲	۰/۰۰۰
بهبود درآمد و پس انداز خانوار	۶۹	۱۲۶	۰/۰۰۰
افزایش تنوع فعالیت‌های درآمدزا	۵۲	۱۴۳	۰/۰۰۰
افزایش فعالیت‌های کارآفرینی و بنگاه‌های کوچک اقتصادی	۶۵	۱۳۰	۰/۰۰۰
ایجاد و گسترش صندوق‌های خرد اعتباری مردمی	۸۰	۱۱۵	۰/۰۱۵
های متنوع کاهش بیکاری جوانان با توجه به گسترش فعالیت دولتی و غیردولتی	۵۶	۱۳۹	۰/۰۰۰
افزایش نرخ و قیمت خدمات خانگی(برق، آب، گاز و ...)	۳۶	۱۵۹	۰/۰۰۰
افزایش هزینه حمل و نقل	۴۲	۱۵۳	۰/۰۰۰
افزایش قیمت زمین و مسکن	۲۳	۱۷۲	۰/۰۰۰
افزایش هزینه در مصرف کالای غیربومی	۶۱	۱۳۴	۰/۰۰۰
افزایش هزینه‌های مصرفی خانوار(غذا، پوشاک و ...)	۳۴	۱۶۱	۰/۰۰۰
افزایش هزینه کالای لوکس خانوار	۴۰	۱۵۵	۰/۰۰۰
افزایش هزینه عوارض و مالیات نوسازی	۲۵	۱۷۰	۰/۰۰۰
تاثیرتبدیل روستا به شهر بر بهبود ابعاد اقتصادی	۱۰	۱۸۵	۰/۰۰۰

با توجه به جدول ۷ و مقادیر sig حاصل شده نتیجه می گیریم که در موارد (افزایش امنیت اجتماعی بهبود شرایط بهداشت و درمان، گسترش مشارکت مردم در امور اجتماعی، افزایش نقش اشتغال زنان در ابعاد اجتماعی و فرهنگی، ایجاد بنیادهای اجتماعی و فرهنگی (انجمن های ورزشی، مذهبی و ...))، گسترش امکانات و خدمات ارتباطی، افزایش توجه به تحصیل فرزندان و کیفیت آموزش برای فرزندان، تعامل و همکاری بیشتر مردم در امور (همسایگی و محلات)، توجه مدیران و کارگران محلی به سرمایه اجتماعی (اقشار روستایی و ...)، رشد آگاهی مردم از حقوق شهروندی، میزان رضایت عمومی از تغییرات اجتماعی و فرهنگی، وضعیت ارتباطات و مراودات اجتماعی مردم، افزایش خدمات فرهنگی و ورزشی، افزایش دسترسی به خدمات آموزشی و امکانات آموزشی، آسانتر شدن دسترسی به کتاب و مجلات مختلف، ارائه خدمات آموزش و ترویج کشاورزی برای بهبود محصولات کشاورزی، افزایش مشارکت مردم در تصمیم گیری ها و تصمیم سازی ها، افزایش بنیاد و سازمان های مردم نهاد (NGOها)، وضعیت مهاجرفرستی شهر، میزان دعوا، درگیری و تنش بین مردم) نسبت پاسخ های مشاهده شده در دو گروه برابر نیست و تعداد پاسخ های مشاهده شده در گروه دوم بیشتر است یعنی تاثیر تبدیل روستا به شهر در موارد مذکور زیاد می باشد. در موارد افزایش میزان همدلی و یکدلی بین مردم، افزایش معضلات و مشکلات اجتماعی (اعتیاد، طلاق، سرقت، مفاسد اجتماعی) و افزایش بیکاری جوانان، نسبت پاسخ های مشاهده شده در دو گروه برابر نیست و تعداد پاسخ های مشاهده شده در گروه اول بیشتر است یعنی تاثیر تبدیل روستا به شهر در این سه مورد کم می باشد. بر اساس سطر آخر جدول ۷ نتیجه می گیریم که تبدیل روستا به شهر بر بهبود وضعیت زندگی خانوارهای روستایی در بعد اجتماعی و فرهنگی تاثیر زیادی داشته است.

جدول ۷. نتایج آزمون دوجمله ای در بررسی تاثیر تبدیل روستا به شهر بر بهبود ابعاد اجتماعی و فرهنگی

گویه ها	تعداد پاسخ های مشاهده شده در گروه اول	تعداد پاسخ های مشاهده شده در گروه دوم	sig
افزایش میزان همدلی و یکدلی بین مردم	۱۱۵	۸۰	۰/۰۱۵
افزایش مهاجرپذیری شهر	۸۸	۱۰۷	۰/۱۹۷
افزایش امنیت اجتماعی	۴۶	۱۴۹	۰/۰۰۰
بهبود شرایط بهداشت و درمان	۳۸	۱۵۷	۰/۰۰۰
گسترش مشارکت مردم در امور اجتماعی	۴۲	۱۵۳	۰/۰۰۰
افزایش نقش اشتغال زنان در ابعاد اجتماعی و فرهنگی	۵۲	۱۴۳	۰/۰۰۰
ایجاد بنیادهای اجتماعی و فرهنگی (انجمن های ورزشی، مذهبی و ...)	۴۵	۱۵۰	۰/۰۰۰
گسترش امکانات و خدمات ارتباطی	۳۶	۱۵۹	۰/۰۰۰
افزایش توجه به تحصیل فرزندان و کیفیت آموزش برای فرزندان	۲۹	۱۶۶	۰/۰۰۰
تعامل و همکاری بیشتر مردم در امور (همسایگی و محلات)	۷۱	۱۲۴	۰/۰۰۰

گویه‌ها	تعداد پاسخ‌های مشاهده شده در گروه اول	تعداد پاسخ‌های مشاهده شده در گروه دوم	sig
توجه مدیران و کارگران محلی به سرمایه اجتماعی (اقتشار روستایی و ...)	۶۷	۱۲۸	۰/۰۰۰
رشد آگاهی مردم از حقوق شهروندی	۴۵	۱۵۰	۰/۰۰۰
گسترش خدمات خیرین، وقف و ...	۹۲	۱۰۳	۰/۴۷۴
بهبود شرایط اجتماعی و روانی جامعه	۹۴	۱۰۱	۰/۶۶۸
توسعه خدمات اجتماعی و مشاوره‌ای	۹۵	۱۰۰	۰/۷۷۵
میزان رضایت عمومی از تغییرات اجتماعی و فرهنگی	۶۰	۱۳۵	۰/۰۰۰
وضعیت ارتباطات و مراودات اجتماعی مردم	۵۵	۱۴۰	۰/۰۰۰
افزایش خدمات فرهنگی و ورزشی	۴۸	۱۴۷	۰/۰۰۰
افزایش دسترسی به خدمات آموزشی و امکانات آموزشی	۳۷	۱۵۸	۰/۰۰۰
آسانتر شدن دسترسی به کتاب و مجلات مختلف	۴۹	۱۴۶	۰/۰۰۰
ارائه خدمات آموزش و ترویج کشاورزی برای بهبود محصولات کشاورزی	۴۶	۱۴۹	۰/۰۰۰
افزایش مشارکت مردم در تصمیم‌گیری‌ها و تصمیم‌سازی‌ها	۴۸	۱۴۷	۰/۰۰۰
NGO (ها) افزایش بنیاد و سازمان‌های مردم‌نهاد	۵۳	۱۴۲	۰/۰۰۰
وضعیت مهاجرفرستی شهر	۴۴	۱۵۱	۰/۰۰۰
افزایش معضلات و مشکلات اجتماعی (اعتیاد، طلاق، سرقت، مفاسد اجتماعی)	۱۰۹	۸۶	۰/۱۱۵
افزایش بیکاری جوانان	۱۱۳	۸۲	۰/۰۳۱
میزان دعوا، درگیری و تنش بین مردم	۵۴	۱۴۱	۰/۰۰۰
تاثیر تبدیل روستا به شهر بر بهبود ابعاد اجتماعی	۹	۱۸۶	۰/۰۰۰

با توجه به جدول ۸ و مقادیر sig حاصل شده نتیجه می‌گیریم که در همه موارد مورد بررسی در این جدول نسبت پاسخ‌های مشاهده شده در دو گروه برابر نیست و با توجه به تعداد پاسخ‌ها در دو گروه نتیجه می‌گیریم در همه موارد تعداد پاسخ‌های مشاهده شده در گروه دوم بیشتر است یعنی تاثیر تبدیل روستا به شهر بر همه گویه‌های زیست محیطی زندگی ساکنین زیاد می‌باشد. بر اساس سطر آخر جدول ۸ نتیجه می‌گیریم که تبدیل روستا به شهر بر بهبود وضعیت زندگی خانوارهای روستایی در بعد زیست محیطی تاثیر زیادی داشته است. با افزایش امکانات در این دو شهر باعث شده است که مهاجر پذیری بالایی داشته باشند و مردم مراجعه کمتری به شیروان داشته باشند.

جدول ۸. نتایج آزمون دو جمله ای در بررسی تاثیر تبدیل روستا به شهر بر بهبود ابعاد زیست محیطی

sig	تعداد پاسخ های مشاهده شده در گروه دوم	تعداد پاسخ های مشاهده شده در گروه اول	گویه‌ها
./۰۰۰	۱۵۰	۴۵	افزایش آگاهی مردم در زمینه حفظ منابع طبیعی توسط دستگاههای مسئول
./۰۰۰	۱۴۶	۴۹	افزایش میزان مسئولیت مردم برای حفظ منابع طبیعی
./۰۰۰	۱۵۸	۳۷	افزایش اعتقاد مردم به حفظ منابع طبیعی به عنوان سرمایه‌ای برای نسل آتی
./۰۰۰	۱۵۵	۴۰	میزان توانمندسازی مردم روستا جهت حفظ منابع طبیعی
./۰۰۰	۱۴۷	۴۸	گسترش فضای سبز و ایجاد پارک ها
./۰۰۰	۱۶۳	۳۲	نظافت و تمیزی فضای عمومی
./۰۰۰	۱۶۰	۳۵	جمع آوری صحیح و مکانیزه زباله ها
./۰۰۰	۱۴۶	۴۹	توجه مردم به تفکیک زباله ها
./۰۰۰	۱۴۷	۴۸	مشارکت مردم در جهت نظافت فضاهای عمومی
./۰۰۰	۱۵۲	۴۳	دفع مناسب پسماندها و ضایعات و زباله ها
./۰۰۰	۱۶۴	۳۱	بهداشتی شدن آب شرب مردم
./۰۰۰	۱۵۲	۴۳	گسترش آموزش های زیست محیطی
./۰۰۰	۱۴۶	۴۹	استفاده از سوختهای جدید و غیر الوده ساز(انرژی خورشیدی، باد، گاز و غیره)
./۰۰۰	۱۶۴	۳۱	تغییر در شیوه سنتی نگهداری دام و طیور
./۰۰۰	۱۵۹	۳۶	کاهش بیماری های مشترک انسان و دام
./۰۰۰	۱۴۲	۵۳	کاهش استفاده از آفت کش ها و سموم در مزارع و باغات شهری
./۰۰۰	۱۵۷	۳۸	توجه به جذابیت محیط تفرجگاهی و گردشگری روستا
./۰۰۰	۱۶۲	۳۳	توجه به حفظ بنیان های زیستی(منابع آب، جنگل ها، اراضی کشاورزی و غیره)
./۰۰۰	۱۸۳	۱۲	تاثیرتبدیل روستا به شهر بر بهبود ابعاد زیست محیطی

با توجه به جدول ۹ و مقادیر sig حاصل شده نتیجه می گیریم که در همه موارد مورد بررسی در این جدول نسبت پاسخ های مشاهده شده در دو گروه برابر نیست و با توجه به تعداد پاسخ ها در دو گروه نتیجه می گیریم در همه موارد تعداد پاسخ های مشاهده شده در گروه دوم بیش تر است یعنی تاثیر تبدیل روستا به شهر بر همه گویه های کالبدی زندگی ساکنین زیاد می باشد. بر اساس سطر آخر جدول ۹ نتیجه می گیریم که تبدیل روستا به شهر بر بهبود وضعیت زندگی خانوارهای روستایی در بعد کالبدی تاثیر زیادی داشته است. باشهر شدن روستا و افزایش ارتباطات رسانه ای (مانند اینترنت)، اطلاعات و آموزش های

زیست‌محیطی ساکنان افزایش یافته است. با ارتقاء این دو روستا به شهر و افزایش زیرساخت‌های نظیر گازکشی مردم از سوخت‌هایی نظیر نفت و چوب و... کمتر استفاده می‌کنند.

جدول ۹. نتایج آزمون دوجمله‌ای در بررسی تأثیر تبدیل روستا به شهر بر بهبود ابعاد کالبدی

گویه‌ها	تعداد پاسخ‌های مشاهده شده در گروه اول	تعداد پاسخ‌های مشاهده شده در گروه دوم	sig
وضعیت دسترسی بهتر به جاده آسفالت‌ه و راه‌های مواصلاتی	۴۵	۱۵۰	۰/۰۰۰
رشد فعالیت‌های عمرانی زیربنایی	۳۲	۱۶۳	۰/۰۰۰
افزایش ساخت و سازهای مسکونی	۳۱	۱۶۴	۰/۰۰۰
افزایش ساخت و سازهای اداری	۴۱	۱۵۴	۰/۰۰۰
افزایش ساخت و سازهای تجاری	۴۶	۱۴۹	۰/۰۰۰
برخوردراری بهتر روستاییان از وسایل حمل و نقل عمومی جهت تردد به مراکز شهری و پیرامون	۳۷	۱۵۸	۰/۰۰۰
بهبود خدمات پستی	۳۴	۱۶۱	۰/۰۰۰
بهبود استقرار مراکز ورزشی مناسب	۴۱	۱۵۴	۰/۰۰۰
بهبود کیفیت مسکن از نظر تجهیزات و امکانات	۳۳	۱۶۲	۰/۰۰۰
افزایش استفاده از مصالح بادوام در ساخت مسکن	۳۱	۱۶۴	۰/۰۰۰
تغییر در ساخت و ساز معماری مسکن	۳۰	۱۶۵	۰/۰۰۰
بهبود دسترسی به خدمات مخابراتی و اینترنتی	۳۵	۱۶۰	۰/۰۰۰
بهبود امکانات بیمارستانی و کلینیکی	۵۰	۱۴۵	۰/۰۰۰
بهبود سطح خدمات خانه بهداشت	۳۶	۱۵۹	۰/۰۰۰
تلفیق مناسب معماری سنتی و مدرن	۴۰	۱۵۵	۰/۰۰۰
بهبود در وضعیت بافت قدیمی و فرسوده	۴۶	۱۴۹	۰/۰۰۰
توسعه فضاهای بهداشتی و مناسب برای نگهداری دام و طیور	۳۹	۱۵۶	۰/۰۰۰
بهبود در وضعیت فضاهای درونی مسکن	۳۵	۱۶۰	۰/۰۰۰
اهتمام مردم به احداث مسکن نوساز جهت مقابله با مخاطرات محیطی	۳۸	۱۵۷	۰/۰۰۰
طرح ریزی و احداث مناسب خیابان‌ها و معابر شهری	۳۸	۱۵۷	۰/۰۰۰
میزان کاهش وسعت اراضی کشاورزی و باغی	۵۸	۱۳۷	۰/۰۰۰
تأثیر تبدیل روستا به شهر بر بهبود ابعاد کالبدی	۸	۱۸۷	۰/۰۰۰

در این قسمت به نتایج ابعاد تحقیق می پردازیم: با توجه به جدول ۱۰ و مقادیر sig حاصل نتیجه می گیریم که به طور کلی تبدیل روستا به شهر بر بهبود ابعاد اقتصادی، اجتماعی، زیست محیطی و کالبدی زندگی ساکنین آن تاثیر زیادی دارد.

جدول ۱۰. نتایج آزمون دو جمله ای در بررسی میزان تاثیر تبدیل روستا به شهر بر بهبود ابعاد اقتصادی، اجتماعی، زیست محیطی و کالبدی زندگی ساکنین جامعه مورد مطالعه.

شاخص های تحقیق	تعداد پاسخ های مشاهده شده در گروه اول	تعداد پاسخ های مشاهده شده در گروه دوم	sig
اقتصادی	۱۰	۱۸۵	۰.۰۰۰
اجتماعی	۹	۱۸۶	۰.۰۰۰
زیست محیطی	۱۲	۱۸۲	۰.۰۰۰
کالبدی	۸	۱۸۷	۰.۰۰۰

۵- بحث و فرجام

حدود یک چهارم کل جمعیت دنیا در روستا شهرها زندگی می کنند و با این حال اکثر مطالعات بر روی مسائل و مشکلات شهرهای بزرگ تمرکز کرده اند و این امر باعث بی توجهی به مسائل روستا- شهرها شده است. طی سالهای اخیر متأسفانه در نظام تصمیم گیری و مدیریتی تعداد زیادی از شهرهای زیر ۵ هزار نفر و فاقد آستانه جمعیتی به شهر تبدیل شدند که بدون بررسی مطالعه و ظرفیت سنجی مورد نیاز یا به صورت سلیقه ای و بر اساس الزامات اداری مدیریتی و یا درخواست ساکنان محلی صورت گرفته است. این مسئله سبب شده است از یک سو به هم ریختگی نظام و فضایی را داشته باشیم و از سوی دیگر بار مالی مضاعفی را بر بخش عمومی تحمیل شود. با این سیاست در پهنه فضایی ایران پدیده ای شکل گرفته است تحت عنوان خام شهرها. این مسئله در استانهای نوظهوری همانند خراسان شمالی و جنوبی به علت غالب بودن سیاست نظریه قطب رشد بیشتر نمود داشته باشد و به طوری که هر چه از مرکز به سمت پیرامون حرکت می کنیم تعداد روستا شهرها افزایش پیدا میکند. نتایج این تحقیق با آقای سلیمان در سال ۲۰۰۴ متفاوت است که با تبدیل روستا به شهر برای اینکه ارزش های اقتصادی منطقه رشد پیدا می کند در حالیکه در منطقه مورد مطالعه بیشتر بار اقتصادی خانواده ها را گسترش داده است. نتایج تحقیق با پژوهش tookli در سال ۲۰۰۴ نیز مشترک میباشد که تغییر روستا به شهر موجب تغییر نامطلوب به کاربری اراضی کشاورزی و بروز مسائل حاد زیست محیطی شده است. همچنین نتایج تحقیق با مطالعه ای پی وین ۲۰۰۸ که ایشان معتقد بودند روستا شهرها میتوانند مهاجران روستایی را در برخی از فعالیتهای صنعتی و خدماتی جذب کنند و مانع حرکت آنها به شهرهای بزرگ شوند نیز مغایر است. لانگ در سال ۲۰۱۱ تجربه چین نشان داده است که جمعیت روستا شهرها می تواند جمعیت مازاد بخش کشاورزی را در سایر بخشها به خود جذب کند، که نتایج تحقیق در منطقه مورد مطالعه با نظرات ایشان نیز مغایر می باشد. نتایج آقای نظام زاده تحت عنوان بررسی روند تبدیل روستا به شهر و پیامدهای آن در ناحیه جلگه اصفهان

که معتقدند تبدیل روستا به شهر باعث توزیع امکانات و خدمات و ایجاد فرصت‌های شغلی جدید منجر شده است با نتایج این پژوهش نیز مغایر است. نتایج این تحقیق در شاخص‌های اقتصادی و اجتماعی- فرهنگی همانند تحقیق طاهرخانی و دیگران (۱۳۸۲) که در پژوهشی به عنوان «مطالعه روابط متقابل شهر و روستا و نقش آن در تغییرات اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی نواحی روستایی (نمونه موردی: شهرستان هریس)» که نشان داد در ارتباط با رابطه شهر و روستا، تغییرات عمده‌ای در شاخص‌های اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی نواحی روستایی به وجود آمده است، هم پوشانی دارد و با نتایج تحقیق کریمی و همکاران (۱۳۹۱)، که به مطالعه تأثیرات سیاست تبدیل روستای دیلمان در شهرستان سیاهکل در استان گیلان پرداخته‌اند و بیان نموده‌اند که تبدیل دیلمان به شهر در رونق اقتصادی، بهبود شاخص‌های اجتماعی- فرهنگی و ارتقای وضعیت کالبدی-محیطی تأثیر چندانی نداشته است، کاملاً متفاوت می‌باشد. تبدیل روستا به شهر در دو روستای زیارت و لوجلی همانند تحقیق ایزدی (۱۳۹۲)، تحت عنوان «ارتقای روستا به شهر و تأثیر آن در تحول تعامل‌های روستایی- شهری، مطالعه موردی: بخش بیضا شهرستان سپیدان»، بر بهبود خدمات رسانی به سکونتگاه‌های روستایی، دسترسی‌ها و حمل و نقل موثر بوده است. نتیجه‌گیری کلی تحقیق از تأثیرگذاری تبدیل روستا به شهر در ابعاد مختلف اقتصادی، اجتماعی، زیست محیطی و کالبدی اشاره دارد و این تأثیرگذاری به صورت مثبت و زیاد می‌باشد. یکی از شیوه‌های جدید در شکل سکونتگاه‌های انسانی تغییر معنایی این سکونت‌گاه‌هاست به صورتی که یک روستا با تقسیمات سیاسی به شهر تبدیل می‌گردد و یا بر اساس شاخص‌های مختلف مانند جمعیت و غیره این تغییر پذیری به وجود می‌آید. شهرهای لوجلی و زیارت یکی از محصولات این مدل برنامه ریزی می‌باشند. تغییرات ماهوی این شهرها که هنوز اصالت روستایی خود را حفظ نموده‌اند و ظاهراً از جاذبه‌های شهری برخوردارند و نیز فقط یک تحول صوری است. بنابراین پژوهش که واکاوی پدیده شهری شدن روستاها در این شهرهای زیارت و لوجلی و تأثیرات اقتصادی، اجتماعی، زیست محیطی و کالبدی پرداخته است. ارزیابی شاخص‌ها نشان می‌دهد که یکی از پیامدهای منفی این تغییرات، افزایش نرخ قیمت خدمات خانگی (برق، آب، گاز و غیره)، هزینه‌های کالای لوکس خانوار، هزینه حمل و نقل، قیمت زمین و مسکن، هزینه‌های مصرفی، مالیات و نوسازی است که بر هر خانوار شهری این دو شهر تحمیل گردیده است و بار اقتصادی خانوار را افزایش داده است و در مجموع این تغییرات منجر به کاهش توان اقتصادی خانوارها گردیده است. شکل‌گیری هویت جدید برای این سکونتگاه‌ها منجر به کاهش میزان همدلی و ارتباط خانوارها با یکدیگر شده است. بررسی شاخص‌های مختلف اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی نشان می‌دهد که شرایط زیست پذیری افزایش یافته است، این وضعیت منجر به کاهش نرخ مهاجرت گردیده است. گسترش امکانات و خدمات ارتباطی هر چند نازل، افزایش توجه به تحصیل فرزندان و کیفیت آن از جمله عوامل ماندگاری جمعیت در این دو شهر می‌باشد. البته شایان ذکر است تبدیل این دو روستا به شهر باعث افزایش بیکاری جوانان گردیده است که این خود معضلات دیگری از جمله تنش‌های اجتماعی مانند اعتیاد، طلاق، سرقت و غیره را بالا برده است.

از آنجایی که تبدیل روستا به شهر سبب جذب مهاجران و اشتغال و کارآفرینی شده است پیشنهاداتی نتایج تحقیق ارائه

می‌گردد:

با توجه به پتانسیل بسیار بالای منطقه در بخش گردشگری توسعه خدمات آموزشی گردشگری، سرمایه گذاری با هدف ایجاد بازارهای مبتنی بر توریسم طبیعی، ایجاد بنگاه های کوچک با سرمایه اندک (کارگاه بسته بندی خشکبار)؛ استفاده از فرصت های موجود در زیارت برای به کار گیری جوانان به اشتغال از جمله توسعه بازارهای روز محلی؛ بهره برداری از ظرفیت های موجود گلخانه ای، ایجاد بازارچه مرزی جهت زمینه صادرات محصولات باغی و زراعی، بهره گیری از کاربری خوابگاهی شهر زیارت جهت اسکان سرریز جمعیتی شیروان با توجه به نزدیکی و ارزان بودن اجاره بهای مسکن؛ استفاده از ظرفیت های شهر لوجلی برای خدمات رسانی به روستاهای اقماری و اعطای نقش خدمات رسانی به لوجلی؛ توسعه صنایع تبدیلی و تکمیلی در لوجلی با توجه به وجود محصولات کشاورزی به این شهر (معرفی لوجلی به عنوان کانون صنایع تبدیلی و تکمیلی منطقه)؛ مدیریت هوشمندانه تر در ارائه سرویس دهی خدمات شهری به مردم ساکن در زیارت و لوجلی با توجه به تحولات اقتصادی؛ با توجه به اینکه این تحقیق نشان داد شهر زیارت و لوجلی در زمینه تعاملات تجاری می تواند مؤثر باشد، بایستی برنامه ریزی مناسبی در زمینه توسعه تبادلات اقتصادی از جمله توسعه بازارهای محلی مبتنی بر صنایع دستی، محصولات کشاورزی و غیره انجام گیرد؛ با توجه به توسعه حمل و نقل و شبکه های ارتباطی، بایستی از این مزیت در راستای توسعه فعالیت های اقتصادی زیارت و لوجلی با شهرستان شیروان استفاده نمود.

اطلاع رسانی نظام مند به خانواده ها در ارتباط با تنش های اجتماعی مانند طلاق، اعتیاد و غیره؛ آموزش محله به محله زنان و مردان به ویژه جوانان و بازخوانی آسیب شناسی بحران های اجتماعی؛ ایجاد تشکل های مردم نهاد برای همیاری های محلی (گروه های توسعه روستایی، تعاونی های روستایی)؛ توسعه فرهنگی شهرهای زیارت و لوجلی در راستای جلوگیری از برخی ناهنجاری های اجتماعی در شهرستان شیروان؛ تغییر رویکرد اداری-سیاسی مسئولان استان و شهرستان در مورد شهرهای زیارت و لوجلی با توجه به تبدیل آن.

توانمند سازی مردم روستا جهت حفظ منابع طبیعی از طریق افزایش اطلاعات و آگاهی مردم در زمینه حفظ منابع طبیعی و محیط زیست توسط دستگاه های مسئول؛ افزایش میزان باور و اعتقاد مردم به حفظ منابع طبیعی با توجه به مشارکت مردم؛ توسعه اکوتوریسم محلی و بوم گردی با توجه به وجود چشم اندازهای بکر طبیعی همچنین ایجاد اقامتگاه های بوم گردی با توجه به فرهنگ مردم محلی؛ تغییر در شیوه های سنتی نگهداری دام و طیور جهت کاهش بیماری های مشترک بین انسان و دام؛ به کارگیری روش های نوین در حوزه کشاورزی و بالا بردن بهره وری تولید محصولات باغی و زراعی.

ایجاد مجتمع گردشگری و تعریف مناطق نمونه گردشگری، ممانعت از تغییر کاربری اراضی کشاورزی در جهت توسعه مسکونی و تجاری با رویکرد مشارکتی مردم؛ جهاد کشاورزی و منابع طبیعی؛ اعطای وام و تسهیلات با بهره کم به مالکان بافت های فرسوده جهت بهسازی و نوسازی بافت فرسوده؛ توسعه کالبدی- عمرانی مطلوب در زیارت و لوجلی با توجه به تبدیل شدن این دو روستا به عنوان یک نقطه شهری جدید.

۶- منابع

- ابراهیم زاده، عیسی و نصیری، یوسف (۱۳۸۶). شهرنشینی شتابان، روندها و پیامدها، مجله علوم سیاسی و روابط بین الملل، اطلاعات سیاسی-اقتصادی، شماره ۲۳۸، صفحه ۲۳۳-۲۴۱.
- اسکندری ثانی، محمد؛ رضائی نسب، آزاده (۱۳۹۵). تبدیل روستا به شهر و تاثیر آن روی رفتار زیست محیطی زنان (مطالعه موردی: شهر زیارت)، همایش ملی زن و پایداری منابع طبیعی و محیط زیست در مناطق روستایی، دانشگاه فردوسی مشهد، ۲۴ مهرماه ۱۳۹۵.
- ایزدی، حسن (۱۳۹۲). ارتقای روستا به شهر و تأثیر آن در تحول تعامل‌های روستایی-شهری، مطالعه موردی بخش بیضاء شهرستان سپیدان، مجله پژوهش‌های جغرافیایی، شماره ۱، فصل بهار، صص ۱۰۰-۷۷.
- ایزدی، حسن (۱۳۹۱). سیاست تبدیل روستا به شهر در ایران؛ چالش‌ها و پیامدها، همایش ملی جغرافیای سیاسی کاربردی، دانشگاه تربیت مدرس تهران.
- رضوانی، محمدرضا، منصوریان، حسین و احمدی، فاطمه (۱۳۸۹). ارتقای روستاها به شهر و نقش آن در بهبود کیفیت زندگی ساکنان محلی (مطالعه موردی: شهرهای فیروزآباد و صاحب در استان‌های لرستان و کردستان). فصلنامه پژوهش‌های روستایی. شماره ۱، فصل بهار، صص ۳۳-۶۵.
- رضوانی، محمدرضا. (۱۳۸۳). مقدمه‌ای بر برنامه‌ریزی توسعه روستایی در ایران (چاپ اول)، تهران: انتشارات قومس.
- رضوانی، علی اصغر. (۱۳۸۲). رابطه شهر و روستا، (مطالعات شهری و منطقه‌ای)، تهران: انتشارات ملکان، چاپ اول.
- رضائی نسب، آزاده و نجفی، علی. (۱۳۹۶). سنجش و شناسایی تاثیر توسعه روستایی بر اشتغال و کارآفرینی (مورد مطالعه: روستا شهر داورزن)، همایش ملی بررسی راهکارهای مدیریت توسعه کارآفرینی روستایی در ایران، دانشگاه حکیم سبزواری، ۳۰ فروردین ماه ۱۳۹۶.
- رهنمایی، محمد تقی (۱۳۸۸)، دولت و شهرنشینی در ایران (مبانی و اصول کلیه نظریه توسعه شهر و شهر نشینی در ایران)، جغرافیا و برنامه ریزی منطقه‌ای، صص ۱۴۳-۱۶۵.
- زبردست، اسفندیار (۱۳۸۳). اندازه شهر، تهران: انتشارات مرکز مطالعات و تحقیقات شهرسازی و معماری، چاپ اول.
- زنگنه شهرکی، سعید (۱۳۹۱) فرآیند تبدیل نقاط روستایی به شهر در مقیاس ملی و پیدایش پدیده خام شهرها، مجله پژوهش‌های روستایی، دوره ۴، شماره ۳، فصل پاییز، صص ۵۵۷-۵۳۵.
- سزایی، محمدحسین؛ اسکندری ثانی، محمد (۱۳۸۶)، تبدیل روستاهای بزرگ به شهرهای کوچک و نقش آن در تعادل بخشی ناحیه‌ای (مورد شناسی: یوش شهرستان کاشمر)، نشریه جغرافیا و توسعه، شماره ۱۰، صص ۱۶۵-۱۸۲.
- سعیدی، عباس. (۱۳۸۵). مبانی جغرافیای روستایی، تهران: انتشارات سمت.
- سمیعی پور، داود (۱۳۹۱)، تبدیل روستا به شهر و نقش آن در توسعه منطقه‌ای و تحولات نظام شهری (مطالعه موردی: استان خراسان رضوی)، پایان‌نامه کارشناسی ارشد رشته جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، به راهنمایی یعقوب زنگنه، گروه جغرافیا، دانشکده جغرافیا و علوم محیطی، دانشگاه حکیم سبزواری.
- سیف‌الدینی، فرانک؛ منصوریان، حسین؛ پوراحمد، احمد؛ درویش زاده، روشنگر (۱۳۹۲)، پویایی فضایی- زمانی نظام شهری ایران (۱۳۳۵-۱۳۹۰)، پژوهش‌های جغرافیایی برنامه ریزی شهری، دوره ۱، شماره ۱، صص ۲۱-۴۲.
- شکوئی، حسین. (۱۳۸۷). دیدگاه‌های نو در جغرافیای شهری، جلد اول، تهران: نشر سمت.
- ضرابی، اصغر و موسوی، میرنجف (۱۳۸۸). بررسی کارکرد شهرهای کوچک در نظام شهری و توسعه منطقه‌ای (مطالعه موردی: استان یزد)، مجله جغرافیا و برنامه‌ریزی محیطی (مجله پژوهش‌های علوم انسانی دانشگاه اصفهان)، دوره ۲۰ شماره ۲ (پیاپی ۳۴)، صفحه ۱-۱۸.
- ضیاء توانا، محمد حسن و شریفی، خدیجه (۱۳۹۲). تبدیل شلمزار به شهر و نقش آفرینی آن در توسعه روستاهای پیرامون مطالعه موردی. بخش کیار- شهرستان شهرکرد». مجله پژوهش‌های روستایی، دوره ۴، شماره ۱، فصل بهار، صص ۴۹-۷۵.
- ضیاء توانا، محمدحسن و امیر انتخابی، شهرام (۱۳۸۶). روند تبدیل روستا به شهر و پیامدهای آن در شهرستان تالش، جغرافیا و توسعه، دوره ۵ شماره پیاپی ۱۰، صفحه ۱۰۷-۱۲۸.
- فال سلیمان، محمود؛ اسکندری ثانی، محمد؛ رضائی نسب، آزاده (۱۳۹۵)، تبدیل روستا به شهر و نقش آن بر امنیت اجتماعی زنان (مورد مطالعه: روستا شهر زیارت)، اولین همایش ملی جغرافیا، محیط زیست، امنیت و گردشگری، دانشگاه بزرگمهر قانات، ۲۹ و ۳۰ دی ماه ۱۳۹۵.

- طاهرخانی، مهدی و رکن الدین افتخاری، عبدالرضا (۱۳۸۳). تحلیل نقش روابط متقابل شهر و روستا در تحول نواحی روستایی استان قزوین، نشریه مدرس علوم انسانی، دوره ۸ شماره ۴ (پیاپی ۳۵)، صفحه ۷۹-۱۱۲.
- کریمی، بهرام؛ بدری، سیدعلی؛ سلمانی، محمد و قدیری معصوم، مجتبی (۱۳۹۱)، ارزیابی تأثیر ارتقای روستاها به شهر در توسعه مناطق کوهستانی از دیدگاه مردم محلی، پژوهش های روستایی، سال سوم، شماره ۳، صص ۱-۳۱.
- گلی، علی و عسگری، علی (۱۳۸۴)، کاربرد منطق فازی در تبدیل روستا به شهر، مجله مدرس، دوره ۸، شماره ۱۰.
- مستوفی الممالکی، رضا (۱۳۸۰). شهر و شهرنشینی در بستر جغرافیایی ایران، چاپ اول، انتشارات دانشگاه آزاد اسلامی.
- نظام زاده، محمد. (۱۳۹۰). بررسی روند تبدیل روستا به شهر و پیامدهای آن در ناحیه جلگه اصفهان، پایان نامه مقطع کارشناسی ارشد، به راهنمای دکتر محمد مظاهری، دانشکده علوم انسانی و اجتماعی، دانشگاه تبریز.
- Hinderink, J. & Titus, M. (2002). Small towns and regional development: major findings and policy implications from comparative research. *Urban Studies*, 39(3), 379- 391.
- Kwiatek, A. (2011). Small towns in Poland-barriers and factors of growth, *Procedia Social&Behavioral Sciences*, No,19, PP:363-370.
- Lin, George C. S. (1993). Small towns in socialist China: a functional analysis. *Geoforum*. Vol. 24, No. 3, pp. 327-338.
- Long, H.(2011). Analysis of rural transformation development in china since the turn of the new millennium, *Applied Geography*. 31, pp.1994-1105.
- Mahdibeigi, H; Mahdavi, M. Alihosseini, A. (2010). Transforming large villages into small towns and studying their role in rural development through Network Analysis Methodology: Rural district of Southern Behnam Arab (Javad Abad zone from the region of Varamin); *Journal of Geography and Regional Planning* Vol. 3(6),158-168. (in Persian).
- Puwen, K.(2008). role of small centers and development, a case study: Indonesia, Cambon University.
- Restrepo, L. R. & Halffter, G. (2013). Butterfly diversity in a regional urbanization mosaic in two Mexican cities. *Landscape and Urban Planning*, 115, 39-48.
- Rezvani, M. Shakoore, A. Akbarian Ronizi, S. Roshan, G. (2009). The Role and Function of Small Towns in Rural Development Using Network Analysis Method; Case: Roniz Rural District (Estahban city, province Fars, Iran), *Journal of Geography and Regional Planning*, Vol. 2(9), PP. 214-223. (in Persian).
- Soliman; A. (2003). Regional planning scenarios in South Lebanon. the challenge of rural-urban interactions in the era of liberation and globalization; *Habitat International*; 28 (2004) 384 – 408.
- Song, H, Jacques, -F, Thisse, X. (2012). Urbanization and/or rural industrialization in China, *Regional Science and Urban Economics* 42, PP: 126–134.
- Tacoli, C.(2004), Rural-urban Linkages and Pro- Poor Agrictlural Growth: An Overviwe, Helsinki workshop 18-17 june.